

Sygn. akt I PK 244/17

POSTANOWIENIE

Dnia 21 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z powództwa M. S., W. T., B. W.
przeciwko Zespołowi Szkół [...] w K.
o ustalenie statusu nauczyciela,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 21 listopada 2018 r.,
skargi kasacyjnej powodów od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 25 maja 2017 r., sygn. akt V Pa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 maja 2017 r., V Pa [...] Sąd Okręgowy w K. w sprawie z powództwa M. S., W. T. oraz B. W. przeciwko Zespołowi Szkół [...] w K. o ustalenie statusu nauczyciela, oddalił apelację powodów od wyroku Sądu Rejonowego w K. z 31 maja 2016 r., IV P [...], którym Sąd ten oddalił powództwo.

W sprawie ustalono, że powódka M. S. zatrudniona jest w pozwanym Zespole Szkół [...] w K. od dnia 1 października 1990 r., początkowo na podstawie umowy o pracę, zaś od dnia 1 grudnia 1993 r. na podstawie mianowania - cały czas na stanowisku nauczyciela przedmiotów zawodowych. Z dniem 28 września 2000 r. powódka otrzymała stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego,

natomiast z dniem 9 sierpnia 2004 r. otrzymała stopień awansu zawodowego nauczyciela dyplomowanego.

Powódka W. T. zatrudniona jest w pozwanym Zespole Szkół [...] w K. od dnia 1 września 1992 r. na podstawie umowy o pracę jako nauczyciel przedmiotów zawodowych. Z dniem 28 września 2000 r. powódka uzyskała stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego, zaś z dniem 9 sierpnia 2004 r. stopień awansu zawodowego nauczyciela dyplomowanego.

Powód B. W. zatrudniony jest w pozwanym Zespole Szkół [...] w K. od dnia 4 września 2000 r. na podstawie umowy o pracę na stanowisku nauczyciela przedmiotów zawodowych. Z dniem 28 lipca 2006 r. powód uzyskał stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego, zaś z dniem 31 sierpnia 2015 r. stopień awansu zawodowego nauczyciela dyplomowanego.

Powodowie posiadają zarówno kwalifikacje zawodowe do zajmowania stanowiska nauczyciela teoretycznych przedmiotów zawodowych, jak i nauczyciela praktycznej nauki zawodu. W dniu 7 lutego 2012 r. weszło w życie Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. z 2012 r., poz. 204), na podstawie którego od dnia 1 września 2012 r. w szkołach wprowadzono podział przedmiotów zawodowych na kształcenie zawodowe teoretyczne oraz praktyczne. Zgodnie zaś z załącznikiem nr 8 do tego rozporządzenia, w technikum o czteroletnim okresie nauczania kształcenie zawodowe podzielone zostało na teoretyczne w minimalnym wymiarze 735 godzin oraz na praktyczne w wymiarze 735 godzin. W związku z tym konkretne przedmioty nauczania musiały zostać podzielone na przedmioty teoretyczne i praktyczne, którego to podziału dokonywali nauczyciele.

Decyzją organu prowadzącego - Gminy K. uznano, iż pensum przedmiotów z grupy kształcenia zawodowego praktycznego jest analogiczne do praktycznej nauki zawodu i wynosi 22 godziny tygodniowo. Zgodnie z powyższym, od roku szkolnego 2012/2013 powodowie: M. S., W. T. i B. W. zostali zaklasyfikowani jako nauczyciele praktycznej nauki zawodu i ich pensum wynosiło 22 godziny tygodniowo. Wskazany wymiar pensum był corocznie zatwierdzany w arkuszu organizacyjnym pozwanego Zespołu Szkół, zaś powodowie potwierdzali przyjęcie wskazanego wymiaru pensum na dany rok szkolny i przyjmowali go do realizacji.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy w K. wyrokiem z 31 maja 2016 r., IV P [...] oddalił powództwo uznając, że powodowie nie mają interesu prawnego w ustaleniu ich statusu nauczycielskiego.

Wyrok Sądu pierwszej instancji zaskarżyła apelacją strona powodowa, zarzucając mu naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 230 k.p.c. art. 328 § 2 k.p.c. art. 189 k.p.c. w związku z art 42 ust 3 pkt 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1379); art. 42 ust 3 pkt 3 ustawy Karta Nauczyciela w związku z art. 42 k.p. art. 42 ust 3 pkt 5 ustawy Karta Nauczyciela; art. 42 ust. 7 ustawy Karta Nauczyciela oraz naruszenie art 65 k.c. i rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych.

Sąd Okręgowy w wyniku rozpoznania apelacji oddalił ją, stwierdzając, że nie zawiera ona uzasadnionych podstaw. Sąd drugiej instancji uznał, że Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, w związku z czym podzielił je i przyjął za własne.

Zdaniem Sądu odwoławczego, Sąd pierwszej instancji sporządził prawidłowe uzasadnienie zaskarżonego wyroku, które zawiera wszystkie niezbędne elementy. Sąd drugiej instancji podzielił również ocenę, że powodowie nie posiadają interesu prawnego w ustaleniu ich statusu jako nauczycieli i argumentację Sądu Rejonowego w tym zakresie.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła skargą kasacyjną strona powodowa w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) oraz pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c. Wskazano, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bowiem przebieg skarżonego postępowania pokazuje, że strony są ograniczane w wyborze środków ochrony swoich praw, poprzez nakazywanie przez sądy korzystania z powództw o dochodzenie należności, co zdaniem Skarżących nie tylko narusza literalne brzmienie art 189 k.p.c., ale przede wszystkim art. 31 ust 2 i 3, art. 45 ust 1 i art. 77 ust 1 i 2 Konstytucji, gdyż zmusza je do czynienia czegoś, czego nie nakazuje ustawa, co stanowi ograniczenie ich

praw w tym do procesu i ochrony przed władzą samorządową. Zdaniem skarżących ograniczenia, które sądy wywodzą z art 189 k.p.c., nie mają oparcia w treści tego przepisu, a w określonych przypadkach stanowić mogą pozbawienie prawa do sądu.

Ponadto, strona skarżąca wskazała, że skarga jest oczywiście uzasadniona, bowiem zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji obarczone jest wadami procesowymi, gdyż zarzut naruszenia prawa procesowego przez sąd pierwszej instancji, które skarżący wytknął już w apelacji, nie został rozpoznany przez Sąd drugiej instancji, co stanowi naruszenie przepisu art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c., a także tym, że Sąd nie dokonał rozważenia całego zgromadzonego i wnioskowanego materiału dowodowego, poprzez nieodniesienie się do wszystkich przeprowadzonych dowodów, a przez to jednostronną ocenę wyników postępowania przed Sądem Rejonowym i dokonania przez siebie oceny jedynie części dowodów oraz przedstawienie poczynionych na tej podstawie ustaleń w zakresie stanu faktycznego sprawy i danie temu wyrazu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, co powoduje że treść uzasadnienia orzeczenia uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania wyroku, stanowiąc naruszenie art. 382 i art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Dodatkowo zgłoszono także zarzut odrębny - naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 189 k.p.c. w zw. z art. 31 ust 2 i 3 art. 45 ust 1 i art. 77 ust 1 i 2 Konstytucji przez bezprawną i bezpodstawną odmowę możliwości dochodzenia praw przez powodów w drodze procesu o ustalenie, który ich zdaniem w pełni realizował ich interesy i narzucanie przez sądy obu instancji innych, daleko mniej pewnych i bardziej kosztownych rozwiązań w postaci procesu o zapłatę, bądź o zmianę warunków pracy i płacy.

Pozwany nie składał odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powodów nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne

zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że strona skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w

oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033; i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

W niniejszej sprawie skarżący nie sformułowali żadnego zagadnienia prawnego, które mogłoby się stać przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w odniesieniu do tej przesłanki ogranicza się jedynie do wskazania przepisów, na tle których miałyby wyłonić się zagadnienie i przedstawienia stanowiska strony skarżącej w odniesieniu do przebiegu postępowania w niniejszej sprawie. Skarga kasacyjna nie zawiera jednak problemu prawnego, który wymagałby rozważenia przez Sąd Najwyższy, a zatem nie można było przyjąć, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne.

Z kolei przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, Nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, Nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11,

niepublikowane; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepublikowane;). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Skarżąca nie wykazała, aby skarga kasacyjna w niniejszej sprawie była oczywiście uzasadniona. W zakresie braku odniesienia się w treści zaskarżonego wyroku do wszystkich zebranych w sprawie dowodów należy przypomnieć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wskazywano, że w przypadku, gdy sąd odwoławczy, oddalając apelację drugiej strony, orzeka na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, nie musi powtarzać dokonanych już wcześniej ustaleń i ich motywów, jeśli taka potrzeba nie wynika z rodzaju zarzutów apelacyjnych. Wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne. Także jeżeli sąd drugiej instancji podziela ocenę prawną, jakiej dokonał sąd pierwszej instancji, i uznaje ją za wyczerpującą, wystarczy stwierdzenie, że podziela argumentację zawartą w uzasadnieniu wyroku sądu pierwszej instancji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2018 r., I PK 360/16, LEX nr 2508180; i wskazane w nim orzecznictwo). W niniejszej sprawie Sąd drugiej instancji podzielił ocenę materiału dowodowego dokonaną przez Sąd Rejonowy, czemu dał wyraz w treści zaskarżonego wyroku, nie musiał zatem w uzasadnieniu wyroku odnosić się do każdego przeprowadzonego w sprawie dowodu.

Należy także zauważyć, że Sąd drugiej instancji rozpoznał wszystkie zarzuty sformułowane w apelacji, przy czym nie jest bezwzględny warunkiem prawidłowego rozpoznania sprawy przez sąd drugiej instancji odniesienie się do każdego z zarzutów podniesionych w apelacji. Z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika bowiem konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego

argumentu apelacji. Za wystraczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2018 r., II PK 120/17, LEX nr 2488061).

Jeżeli zaś chodzi o oczywistą zasadność skargi kasacyjnej wynikającą z zarzutu naruszenia art. 189 k.p.c. w zw. z art. 31 ust 2 i 3, art. 45 ust 1 i art. 77 ust 1 i 2 Konstytucji, to należy wskazać, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym interes prawny uzasadniający wniesienie powództwa o ustalenie nie zachodzi wówczas, gdy możliwe jest powództwo o świadczenie. Interes prawny do wytoczenia powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego w zasadzie zaś nie zachodzi, jeżeli zainteresowany może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swoich praw. Interes prawny powinien być rozumiany elastycznie, z uwzględnieniem celowościowej wykładni tego pojęcia, konkretnych okoliczności danej sprawy i tego, czy strona może uzyskać pełną ochronę swoich praw w drodze powództwa o świadczenie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2015 r., II CSK 610/14, LEX nr 1943236; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2015 r., I PK 213/14, LEX nr 1789929). Zatem nie można przyjąć, że Sąd Okręgowy w sposób oczywisty naruszył prawo, skoro opierał się na jednoznacznej i utrwalonej wykładni art. 189 k.p.c. przyjętej w judykaturze.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.